

برگزاری کنگره «شیخ سلار دیلمی» در دانشگاه تبریز

شیخ سلار دیلمی نخستین فقیه شیعی ایرانی از شاگردان شیخ مفید و جزو 10 فقیه متقدم جهان اسلام است که کنگره بزرگداشت وی با حضور آیت‌الله نوری همدانی 27 خرداد در تالار وحدت دانشگاه تبریز برگزار می‌شود.

شیخ سلار دیلمی نخستین فقیه شیعی ایرانی از شاگردان شیخ مفید و جزو 10 فقیه متقدم جهان اسلام است که کنگره بزرگداشت وی با حضور آیت‌الله نوری همدانی 27 خرداد در تالار وحدت دانشگاه تبریز برگزار می‌شود.

حجت‌الاسلام سید شهاب‌الدین حسینی امروز در گفت‌وگو با خبرنگار فارس در تبریز اظهار کرد: این کنگره با سخنرانی حضرت آیت‌الله حسین نوری همدانی، پیام مکتوب آیت‌الله جعفر سبحانی و پیام تصویری آیت‌الله جوادی آملی آغاز به کار می‌کند. وی با اشاره به اینکه نماینده ولی‌فقیه و رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه نیز در این کنگره شرکت می‌کند، افزود: رونمایی از کتاب شیخ سلار با عنوان سالار فقیهان، ارائه دو مقاله تخصصی در خصوص شخصیت، جایگاه و آثار این فقیه شیعی والامقام در کنگره و بهره‌برداری از مرکز فرهنگی و زیارتی شیخ سلار در جوار بارگاه این فقیه عصر همان روز برگزاری کنگره در خسروشاه از جمله دیگر بخش‌های کنگره شیخ سلار در تبریز است. حسینی خاطرنشان کرد: شیخ سلار دیلمی نخستین فقیه شیعی ایرانی از شاگردان شیخ مفید و جزو 10 فقیه متقدم جهان اسلام است که بارگاه وی در خسروشاه آذربایجان شرقی واقع شده است. **شیخ سلار دیلمی** فقیه فرزانه و عالم گرانقدر، ابوعلی حمزه بن عبدالعزیز مشهور به "سلار دیلمی" از فقیهان و اندیشمندان نامدار و برجسته قرن پنجم قمری است که هر چند در دانش‌های رایج زمان خویش سرآمد و خیره بود ولی مقام و منزلت وی در فقه، تمام ابعاد و جوانب علمی‌اش را تحت‌الشعاع قرار داده است. وی را می‌توان به عنوان فقیهی بزرگ در دنیای علم، معرفت و آگاهی معرفی کرد، در رجال نجاشی نام وی را به هنگام دفن استاد خویش سید مرتضی علم‌الهدی جزو تشییع‌کنندگان در کنار ابوعلی جعفری داماد شیخ مفید می‌بینیم. جایی که می‌گوید، "پس از فوت سید مرتضی من مباشر غسل وی بودم و با من ابوعلی محمد بن الحسن الجعفری و سلار بن عبد العزیز... همراه بود. سلار هر چند هم طبقه شیخ طوسی است، نه از شاگردان وی، در عین حال محقق حلی در مقدمه کتاب المعتبر از وی و ابوالصلاح حلبی به عنوان «اتباع الثلاثة» نام می‌برد، یعنی وی را از پیروان، می‌شمارد که علی‌الظاهر مقصود این است این سه نفر تابع و پیروان سه نفر دیگر، شیخ مفید، سید مرتضی و شیخ طوسی بوده‌اند. **ولادت و زادگاه** متأسفانه از تاریخ ولادت، زمان هجرت از زادگاه، مدت اقامت در حلب، مسافرت‌ها، ازدواج و فرزندان این عالم بزرگوار، در هیچ کتابی سخن به میان نیامده است ولی وجود پاره‌ای شواهد و مستندات مانند مطالعه زندگی استادان، معاصران و شاگردان وی و اینکه وی گاهی به نیابت از شیخ مفید و سید مرتضی علم‌الهدی بر کرسی تدریس می‌نشست و شاگردان برجسته آن بزرگواران را از دانش بیکران خویش بهره‌مند می‌ساخت، می‌توان حدس زد که در نیمه دوم قرن چهارم کلبه ساده و با صفای عبدالعزیز دیلمی را با قدوم مبارکش روشن و منور ساخته است. اما بدون تردید زادگاه این فقیه والامقام دیلمان است، امروزه نام بخش کوچکی است که با 134 آبادی، از توابع شهرستان عالم‌پرور لاهیجان در استان گیلان است. **استادان** محمد ابن محمد ابن نعمان معروف به شیخ مفید (م 413 ق) همچنین علی بن حسین معروف به سید مرتضی علم‌الهدی (م 436 ق) مشایخ امامیه از استادان وی بوده‌اند. سلار دیلمی بعد از عصر غیبت حضرت ولیعصر (عج) که یکی از مشایخ و از مهم‌ترین عالمان و پیشوایان امامیه بوده است، مشایخ و قدمای امامیه 10 نفر بودند که عبارتند از: 1- صدوق (علی بن بابویه قمی و فرزندش صدوق) 2- شیخان (شیخ مفید و شیخ طوسی) 3- سیدان (سید مرتضی علم‌الهدی، برادرش سید رضی، گردآورنده نهج البلاغه) 6- ابن ابی عقیل. 7- ابوالصلاح حلبی. 8- ابن ادریس حلی. 9- ابوعلی، سلار حمزه بن عبد العزیز دیلمی. **تالیفات** وی تالیفات متعددی در زمینه فقه، اصول فقه و کلام دارد که چند نمونه از آنها عبارتند از: 1- المراسم العلویه فی الاحکام النبویه 2- التقرب (التهدیب) در اصول فقه 3- التذکره فی حقیقه الجوهر و العرض 4- الابواب و الفصول فی الفقه 5- المسائل السلاریه 6- الرد علی ابی الحسن البصری فی نقض الشافی 7- المقنع فی المذهب در علم کلام **سلار دیلمی در مسند قضاوت** شیخ سید مرتضی را باید احیاگر علوم اسلامی در قرن چهارم دانست، آن بزرگوار از اوضاع سیاسی و اجتماعی عصری که مقارن با اوج قدرت دولت شیعی آل بویه بود به خوبی بهره‌برداری کرد. سید مرتضی شاگردان فقیه و دانشمندش را به اقصی نقاط کشور اسلامی برای قضاوت گسیل می‌داشت، یکی از شخصیت‌های برجسته شیعه که از سوی سید مرتضی برای منصب قضا به مناطق حلب (از توابع سوریه) اعزام شد، سلار دیلمی بود. وی در این مناطق زعامت دینی مردم را به عهده گرفت و به عنوان حاکم شرع اسلامی، به حل و فصل نزاع‌ها و اختلافات دینی - اجتماعی پرداخت و به ارشاد و هدایت مردم، اقامه جماعت و رفع مشکلات و پاسخگویی به مسائل دینی شیعیان نیز اشتغال داشت. از زمان مسافرت وی به حلب و مدت اقامتش در آنجا اطلاع دقیقی در دست نیست اما شواهد نشان می‌دهد که وی سالیان متعددی در آن دیار حضور داشته است، به گونه‌ای که برخی وی را از فقهای حلب به شمار آورده‌اند. **جایگاه سلار** دانشمندان و زندگینامه‌نویسان هر یک درباره مقام علمی سلار مطالبی نوشته‌اند، سیوطی در طبقات النحویین، سلار را از دانشوران علم نحو دانسته است. علامه حلی در خلاصه نوشته است: سلار بن عبدالعزیز دیلمی از فقهای مورد وثوق شیعه است که در فقه و ادبیات، سرآمد و ممتاز بود. پژوهشگر معاصر، آیت‌الله سید ابوالقاسم خویی ضمن تأیید وثاقت سلار، وی را از بزرگان فقهای شیعه دانسته و نوشته است: سلار بن عبدالعزیز الدیلمی فقیه، جلیل، معظم، ثقه؛ سلار بن عبدالعزیز دیلمی، فقیهی مورد اعتماد و بزرگوار و گرانقدر است. **وفات و مدفن** در تاریخ وفات این فقیه فرزانه نیز اختلاف است اما بنا به قول مشهور، رحلت سلار دیلمی در ششم رمضان سال 463 قمری در قریه خسروشاه اتفاق افتاده است و قبر شریف این رادمرد شیعی در همان مکان است. اینکه این فقیه بزرگ چرا و چگونه در این مکان رحلت کرده‌اند به درستی معلوم نیست ولی احتمالاً سلار مانند بسیاری از فقیهان و عالمان به دنبال آشوب‌ها و جنگ‌های داخلی در آن سال‌های آشفته و نابسامان آخر حیاتش بغداد را ترک کرده و در حال رجعت به زادگاهش بوده است که مرغ روحش در دیار آذربایجان به ملکوت اعلی پرکشیده و پیکر پاکش توسط دوستان و ارادتمندان وی در شهر خسروشاه به خاک سپرده شده است. بر روی سنگ قبر جدیدی که در سال 1388 هـ. ق بر قبر شریف وی نصب شده چنین نوشته است:

"مرقد بزرگوار عالم عظیم‌الشان، حمزه بن عبدالعزیز دیلمی معروف به سلار از اهالی دیلم گیلان و از اعظم مجتهدان و دانشمندان شیعه است که علمای رجال‌نویس شیعه به شرح زندگانی‌اش پرداخته، وی را ستوده‌اند. از شاگردان جناب شیخ مفید و سید مرتضی علم‌الهدی بوده، به قول صحیح در تاریخ ماه صفر سال 448 هـ. ق. درگذشته و در قبرستان خسروشاه مدفون شده است."

S e e m o r e a t : -
http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13930320000027#sthash.hN0gZ0on.dpuf

با حضور آیت‌الله نوری همدانی صورت می‌گیرد
برگزاری کنگره «شیخ سلار دیلمی» در دانشگاه تبریز

شیخ سلار دیلمی نخستین فقیه شیعی ایرانی از شاگردان شیخ مفید و جزو 10 فقیه متقدم جهان اسلام است که کنگره بزرگداشت وی با حضور آیت‌الله نوری همدانی 27 خرداد در تالار وحدت دانشگاه تبریز برگزار می‌شود.

حجت‌الاسلام سید شهاب‌الدین حسینی امروز در گفت‌وگو با خبرنگار فارس در تبریز اظهار کرد: این کنگره با سخنرانی حضرت آیت‌الله حسین نوری همدانی، پیام مکتوب آیت‌الله جعفر سبحانی و پیام تصویری آیت‌الله جوادی آملی آغاز به کار می‌کند.

وی با اشاره به اینکه نماینده ولی‌فقیه و رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه نیز در این کنگره شرکت می‌کند، افزود: رونمایی از کتاب شیخ سلار با عنوان سالار فقیهان، ارائه دو مقاله تخصصی در خصوص شخصیت، جایگاه و آثار این فقیه شیعی والامقام در کنگره و بهره‌برداری از مرکز فرهنگی و زیارتی شیخ سلار در جوار بارگاه این فقیه عصر همان روز برگزاری کنگره در خسروشاه از جمله دیگر بخش‌های کنگره شیخ سلار در تبریز است.

حسینی خاطرنشان کرد: شیخ سلار دیلمی نخستین فقیه شیعی ایرانی از شاگردان شیخ مفید و جزو 10 فقیه متقدم جهان اسلام است که بارگاه وی در خسروشاه آذربایجان شرقی واقع شده است.

شیخ سلار دیلمی

فقیه فرزانه و عالم گرانقدر، ابوعلی حمزه بن عبدالعزیز مشهور به "سلار دیلمی" از فقیهان و اندیشمندان نامدار و برجسته قرن پنجم قمری است که هر چند در دانش‌های رایج زمان خویش سرآمد و خبره بود ولی مقام و منزلت وی در فقه، تمام ابعاد و جوانب علمی‌اش را تحت‌الشعاع قرار داده است.

وی را می‌توان به عنوان فقیهی بزرگ در دنیای علم، معرفت و آگاهی معرفی کرد، در رجال نجاشی نام وی را به هنگام دفن استاد خویش سید مرتضی علم‌الهدی جزو تشییع‌کنندگان در کنار ابوعلی جعفری داماد شیخ مفید می‌بینیم، جایی که می‌گوید، "پس از فوت سید مرتضی من مباشر غسل وی بودم و با من ابوعلی محمد بن الحسن الجعفری و سلار بن عبد العزیز... همراه بود.

سلار هر چند هم طبقه شیخ طوسی است، نه از شاگردان وی، در عین حال محقق حلی در مقدمه کتاب المعتبر از وی و ابوالصلاح حلبی به عنوان «اتباع الثلاثه» نام می‌برد، یعنی وی را از پیروان، می‌شمارد که علی‌الظاهر مقصود این است این سه نفر تابع و پیروان سه نفر دیگر، شیخ مفید، سید مرتضی و شیخ طوسی بوده‌اند.

ولادت و زادگاه

متأسفانه از تاریخ ولادت، زمان هجرت از زادگاه، مدت اقامت در حلب، مسافرت‌ها، ازدواج و فرزندان این عالم بزرگوار، در هیچ کتابی سخن به میان نیامده است ولی وجود پاره‌ای شواهد و مستندات مانند مطالعه زندگی استادان، معاصران و شاگردان وی و اینکه وی گاهی به نیابت از شیخ مفید و سید مرتضی علم‌الهدی بر کرسی تدریس می‌نشست و شاگردان برجسته آن بزرگواران را از دانش بیکران خویش بهره‌مند می‌ساخت، می‌توان حدس زد که در نیمه دوم قرن چهارم کلبه ساده و با صفای عبدالعزیز دیلمی را با قدوم مبارکش روشن و منور ساخته است.

اما بدون تردید زادگاه این فقیه والامقام دیلمان است، امروزه نام بخش کوچکی است که با 134 آبادی، از توابع شهرستان عالم‌پرور لاهیجان در استان گیلان است.

استادان

محمد ابن محمد ابن نعمان معروف به شیخ مفید (م413ق) همچنین

علی‌بن حسین معروف به سید مرتضی علم‌الهدی (م436ق)

مشایخ امامیه از استادان وی بوده‌اند.

سلار دیلمی بعد از عصر غیبت حضرت ولی‌عصر(عج) که یکی از مشایخ و از مهم‌ترین عالمان و پیشوایان امامیه بوده است، مشایخ و قدمای امامیه 10 نفر بودند که عبارتند از:

1- صدوقان (علی‌بن بابویه قمی و فرزندش صدوق)

2- شیخان (شیخ مفید و شیخ طوسی)

3- سیدان (سید مرتضی علم الهدی، برادرش سید رضی، گردآورنده نهج البلاغه)

6- ابن ابی عقیل.

7- ابوالصلاح حلبی.

8- ابن ادريس حلی.

9- ابوعلی، سلار حمزه بن عبد العزيز دیلمی.

تالیفات

وی تالیفات متعددی در زمینه فقه، اصول فقه و کلام دارد که چند نمونه از آنها عبارتند از:

1- المراسم العلویه فی الاحکام النبویه

2- التقریب (التهدیب) در اصول فقه

3- التذکره فی حقیقه الجوهر و العرض

4- الابواب و الفصول فی الفقه

5- المسائل السلاریه

6- الرد علی ابی الحسن البصری فی نقض الشافی

7- المقنع فی المذهب در علم کلام

سلار دیلمی در مسند قضاوت

بی شک سید مرتضی را باید احیاگر علوم اسلامی در قرن چهارم دانست، آن بزرگوار از اوضاع سیاسی و اجتماعی عصری که مقارن با اوج قدرت دولت شیعی آل بویه بود به خوبی بهره‌برداری کرد.

سید مرتضی شاگردان فقیه و دانشمندش را به اقصی نقاط کشور اسلامی برای قضاوت گسیل می‌داشت، یکی از شخصیت‌های برجسته شیعه که از سوی سید مرتضی برای منصب قضا به مناطق حلب (از توابع سوریه) اعزام شد، سلار دیلمی بود.

وی در این مناطق زعامت دینی مردم را به عهده گرفت و به عنوان حاکم شرع اسلامی، به حل و فصل نزاع‌ها و اختلافات دینی – اجتماعی پرداخت و به ارشاد و هدایت مردم، اقامه جماعت و رفع مشکلات و پاسخگویی به مسائل دینی شیعیان نیز اشتغال داشت.

از زمان مسافرت وی به حلب و مدت اقامتش در آنجا اطلاع دقیقی در دست نیست اما شواهد نشان می‌دهد که وی سالیان متمادی در آن دیار حضور داشته است، به گونه‌ای که برخی وی را از فقهای حلب به شمار آورده‌اند.

جایگاه سلار

دانشمندان و زندگینامه‌نویسان هر یک درباره مقام علمی سلار مطالبی نوشته‌اند، سیوطی در طبقات النحویین، سلار را از دانشوران علم نحو دانسته است.

علامه حلی در خلاصه نوشته است: سلار بن عبدالعزیز دیلمی از فقهای مورد وثوق شیعه است که در فقه و ادبیات، سرآمد و ممتاز بود.

پژوهشگر معاصر، آیت‌الله سید ابوالقاسم خویی ضمن تایید وثاقت سلار، وی را از بزرگان فقهای شیعه دانسته و نوشته است: سلار بن عبدالعزیز الدیلمی فقیه، جلیل، معظم، ثقه؛ سلار بن عبدالعزیز دیلمی، فقیهی مورد اعتماد و بزرگوار و گرانقدر است.

وفات و مدفن

در تاریخ وفات این فقیه فرزانه نیز اختلاف است اما بنا به قول مشهور، رحلت سلار دیلمی در ششم رمضان سال 463 قمری در قریه خسروشاه اتفاق افتاده است و قبر شریف این رادمرد شیعی در همان مکان است.

اینکه این فقیه بزرگ چرا و چگونه در این مکان رحلت کرده‌اند به درستی معلوم نیست ولی احتمالاً سلار مانند بسیاری از فقیهان و عالمان به دنبال آشوب‌ها و جنگ‌های داخلی در آن سال‌های آشفته و نابسامان آخر حیاتش بغداد را ترک کرده و در حال رجعت به زادگاهش بوده است که مرغ روحش در دیار آذربایجان به ملکوت اعلیٰ پرکشیده و پیکر پاکش توسط دوستان و ارادتمندان وی در شهر خسروشاه به خاک سپرده شده است.

بر روی سنگ قبر جدیدی که در سال 1388 هـ. ق بر قبر شریف وی نصب شده چنین نوشته است:

"مرقد بزرگوار عالم عظیم‌الشان، حمزه بن عبدالعزیز دیلمی معروف به سلار از اهالی دیلم گیلان و از اعظام مجتهدان و دانشمندان شیعه است که علمای رجال‌نویس شیعه به شرح زندگانی‌اش پرداخته، وی را ستوده‌اند. از شاگردان جناب شیخ مفید و سید مرتضی علم‌الهدی بوده، به قول صحیح در تاریخ ماه صفر سال 448 هـ. ق. درگذشته و در قبرستان خسروشاه مدفون شده است."